

Naučnou stezkou přes bájnou hanáckou horu - Velký Kosíř

Podle pověsti vznikl Kosíř v době slavného boje hanáckého krále Ječmínka proti zlému horskému duchu Pradědovi, který se přihnál z hor na okraj hanácké roviny se svou smečkou ďáblů. V litém boji kovář, bojující po boku krále Ječmínka vystihl Pradědovo slabé místo a začal kosířem, což je nůž na řezání slámy, Praděda řezat do paty. Ten to již nevydržel a chytil nejbližší skálu, kterou mrštil po Ječmíkovi se slovy- „Ty po mně s kosířem, já ti teda dám Kosíř“. Na místě, kde skála dopadla, vyrostla náhle z hanácké roviny hora, kterou lid nazval Kosíř. Praděd a jeho ďábli zmizeli na severu v horách.

Vrch Velký Kosíř s 441.9 metry nad mořem je nejvyšším vrcholem rovinaté moravské Hané. Sestává se ze

dvou kopců - Malého a Velkého Kosíře, má protáhlý kosovitý tvar a táhne se v délce asi 5 kilometrů od severozápadu k jihovýchodu

s relativní výškou nad krajinou u Prostějova 220 metrů, a proto bývá humorně nazývaný „Hanácký Mont Blanc“. Geograficky spadá Velký Kosíř do oblasti Zábřežské vrchoviny (části Bouzovské vrchoviny), geologicky ho řadíme ke kulmu Dražanské vrchoviny. Konečnou podobu získal Velký Kosíř během třetihor a čtvrtohor, kdy došlo k rozpadu kry Hornomoravského úvalu a poklesu okolní krajiny. Před 370 miliony lety zde teplý příboj mělkého devonského moře omýval korálové útesy. Ve vápencových sedimentech z té doby se ve svazích Velkého Kosíře i v okolí Čelechovic na Hané nacházejí zkamenělé pozůstatky zástupců všech živočišných skupin, existujících v prvohorních mořích. K nejdůležitějším patří trsy tabulárních korálů, rohům a kalichům podobní rugosní koráli, trsy stromatopor, mechovek, plži, mlži, trilobiti, lilijice a skořepnatci.

Kosíř a jeho okolí poskytují bohaté doklady o pravěkém osídlení již od dob lovců mladšího paleolitu (40 000 až 10 000 let př.n.l), o čemž svědčí nálezy štípaných nástrojů v jihovýchodních svazích; v mladší době kamenné, neolitu, se zde usadily zemědělské kultury, kromě keramiky byly na těchto lokalitách nalezeny i četné kamenné broušené nástroje. Eneolitické osídlení (pol.4.tis. až 3 tis.př.n.l) zanechalo v této oblasti památky nejnápadnější – mohylová pohřebiště situovaná přímo na jihovýchodních a jižních svazích Kosíře. Kultuře nálevkovitých pohárů náleží pohřebiště u Slatinek, kde bylo zachyceno i osídlení ze starší doby bronzové (1900 až 1500 let.př.n.l) z kultury únětické. Mladší a pozdní doba bronzová (1200 až 700 let př.n.l.) a starší doba železná – halštatská (700 až 500 let př.n.l) je reprezentována kulturou popelnicových polí. Pro oblast Kosíře to bylo období velmi intenzivního osídlení, které je doloženo nálezy sídlišť i žárových pohřebišť. Z okolí Kosíře jsou kromě nálezů jednotlivých bronzových předmětů- seker, jehlic,náramků a spon,známy i jejich hromadné nálezy z r.1881. Keltské osídlení v mladší době železné (500 př.n.l až 0) bylo zachyceno ve Stařechovicích, v Čelechovicích bylo zjištěno i laténské pohřebiště s hroby, vybavenými keramikou, ozdobami, meči. Doloženo je i osídlení slovanské (od 6.stol.n.l) na území obcí ležících pod Kosířem. Nálezy dokladující historii osídlení okolí Kosíře, jakož i nalezené devonské zkameněliny si je možno prohlédnout ve stálé expozici Muzea Prostějovska v Prostějově.

Celá oblast Kosíře je vedena jako Přírodní park Velký Kosíř a prochází jí naučná stezka, na kterou se lze připojit z různých východisek. Mohou to být Kostelec na Hané, Čelechovice na Hané, Slatinice a Náměšť na Hané, které jsou přístupny jak autobusem z Prostějova, tak i vlakem na železniční trati Kostelec na Hané-Senice na Hané-Olomouc. Dalším zajímavým východiskem pro túru kolem Kosíře jsou Čechy pod Kosířem, známé empírovým zámekem rodu Silva-Taroucců s přilehlým malebným přírodním parkem, ve kterém tvořil svoje obrazy i věhlasný český malíř Josef Mánes. Výchozím bodem naučné stezky je místo zvané Bunička na jihovýchodním okraji přírodního parku, nad Čelechovicemi na Hané, kam se lze dostat od nádraží ČD po zelené i žluté značce.

Naučná
stezka
vychází

zeleně značenou kamenitou cestou, po níž se po půl kilometru mírného stoupání dostáváme ke Státnímu lomu s velice zajímavou a romantickou scenérií. Na jeho okraji se nachází naučná tabule, popisující nálezy zkamenělin Čelechovického devonu. Z odpočinkového místa s lavičkou ve svahu po levé straně lomu bývá za příznivé viditelnosti široký výhled na Hanou, Drahanskou vrchovinu i Hostýnské vrchy. Kousek dál se při cestě nachází pomník na památku Františka Palackého; naučná stezka pokračuje dál vlevo až na okraj lesa, kde je zastřešené odpočinkové místo. Po asfaltové lesní cestě nás k vrcholu Velkého Kosíře čekají ještě 3 kilometry cesty kolem několika naučných tabulí, kdy těsně před vrcholem uhýbá zelená značka vpravo na lesní pěšinu a dosahuje kýženého

vrcholu se zastřešeným odpočívadlem a upraveným ohništěm.

Samozřejmě je možné se tu, na nejvyšším vrcholu Hané, zapsat i do vrcholové knihy.

Sestup z vrcholu vyznačuje žlutá značka naučné stezky, která nás po půldruhém kilometru zavede k zámeckému parku v Čechách pod Kosířem. Ten rozhodně stojí za prohlídku, neboť má charakter anglického parku se dvěma rybníky a má značnou

architektonickou i botanickou hodnotu. V části zámku je pak možno navštívit stálou expozici Haná Josefa Mánesa.

Od zámeckého parku pak pokračuje žlutá naučná stezka, zvaná Mánesova cesta, ještě pět kilometrů okrajem lesa po staré Hraběcí cestě nad obcemi Služín a Stařechovice, kolem chatové osady Na Ulmance a nepřístupného Růžičkova lomu až k rozcestníku na okraji naučné stezky Velký Kosíř, odkud tento 10 km okruh vycházel.

Doporučená mapa : Edice KČT č.51 HANÁ (Prostějovsko, Konicko a Litovelsko) 1 : 50000

Penzion Mánes Čechy pod Kosířem,
tel.582 373752, mobil 776 075 240 www.manes.unas.cz

vyšlo v magazínu OUTDOOR č. 4 / 2005